

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Maria Marassi și altul cu Iosef Leff și alții.*— Gh. P. Jugănară cu Maria C. Mutulescu.

Curtea de apel din Iași, secțiunea II: T. Dimitrescu și alții cu Maria I. Aramă și altul.— *Observație de d-l D. Alexandresco.*

Tribunalul județului Fălciu: T. Dimitrescu și alții cu Maria I. Aramă și altul.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA I.

Audiența dela 28 Maiu 1910

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Maria Marassi și altul cu Iosef Leff și alții

SUCCESIUNE.— ÎMPĂRȚEALĂ.— CHESTIUNI RELATIVE LA FONDUL DREPTULUI.— HOTĂRIRE PREGĂTITOARE.— ATACAREA EI CU APEL ȘI RECURS ÎNAINTE DE HOTĂRIREA DEFINITIVĂ ASUPRA ÎMPĂRȚELEI.— ART. 732 COD. CIV.

SUCCESIUNE.— RAPORT.— DOBÂNZI.— DATA CURGEREI LOR.— INCASAREA SUMELOR DE RAPORTAT POSTERIOR DESCHIDERII SUCCESIUNEI.— ART. 762 CODUL CIVIL.

In materie de împărțirea unei succesiuni, chestiunile relative la calitatea de erede, la raport sau la cotitatea disponibilă, fiind de o importanță deosebită, căci prin ele se pune în discuțiune fondul dreptului, nu pot fi judecate decât după regulile procedurii ordinare, iar hotărîrea pronunțată asupra lor este susceptibilă de a fi atacată cu apel sau recurs, deosebit de hotărîrea definitivă ce se pronunță asupra împărțelei, pe când asupra chestiunilor relative la forma și la procedura împărțelei instanțele judecătorești se pronunță numai în mod sumar și hotărîrea dată nu poate fi atacată decât odată cu hotărîrea asupra fondului.

²⁰ Cu toate că dispozițiunile art. 762 din codul civil prevăd că fructele și interesele bunurilor susepuse raportului sunt debite din ziua deschiderii succesiunii, totuș aceste dispozițiuni devin inaplicabile atunci când sumele ce au a fi raportate de moștenitori au fost incasate de dânsii în urma deschiderii succesiunii.

No. 309.— Casată, în urma recursurilor făcute de Maria Marassi și Jaques Marcopolo, deciziunea Curței de apel din Iași, secțiunea I, cu No. 72 din 1908, dată în proces cu Iosef Leff și alții.

S'au ascultat: d-nii avocați M. Antonescu, M. Pășcanu și S. Rosenthal, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat P. Missir, în combateri și în desvoltarea motivelor de casare pentru recurentul J. Marcopolo; d-l procuror general Gr. Ștefănescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra incidentului de neadmisibilitatea recursului:

Având în vedere că se invoacă în susținerea acestui incident că decizia adusă în recurs nu este o decizie prin care instanța de fond să fi hotărât definitiv asupra împărțelei, singura care putea fi atacată cu recurs, ci este o decizie pregătitoare a împărțelei, căci printr'insa s'a judecat numai cererea de raport a recurteii Maria Marassi și s'a dispus vânzarea prin licitație publică a unor imobile, în contra căreia nu se putea face recurs de cât odată cu recursul în contra deciziei definitive ce se va pronunța asupra împărțelei;

Considerând că împărțea unei succesiuni poate da naștere la două feluri de contestații, unele relative la forma și la procedura împărțelei, iar altele relative la fondul dreptului, cum sunt chestiunile relative la calitatea de erede, la raport sau la cotitatea disponibilă; că asupra celor dintâi contestațiuni, tribunalul se pronunță în mod

sumar (art. 732 cod. civ.) pe când chestiunile relative la calitatea de erede, la raport sau la cotitatea disponibilă, fiind de o importanță deosebită, căci prin ele se pune în discuțiune fondul dreptului, nu pot fi judecate de cât după regulile procedurii ordinare;

Că, de aci rezultă că hotărârea pronunțată asupra a acestor chestiuni este susceptibilă de a fi atacată cu apel sau cu recurs deosebit de hotărârea definitivă ce se pronunță asupra împărțeii;

Că, prin urmare, în speță, recursul cată să fie declarat admisibil.

În ce privește recursul făcut de Maria Marassi:

Asupra motivului I de casare:

I. «Am invocat, de asemenea, în ce privește socotelile sechestrului Paladi, că renta de 5000 lei ce mi s'a plătit anual în timpul duratei sechestrului, nu trebuie pusă în sarcina mea, ci din contră, în sarcina moștenitorilor lui Iancu Marcopol, care dâșii erau debitorii acestei rente și pentru contul cărora mi-a fost plătită de sechestrul».

«Curtea omite cu desăvârșire a se pronunță asupra acestei apărări a mea și considerând sumele ce mi s'au plătit de Palade, în care intră și renta anuală de 5000 lei, ca fiind în sarcina mea, obligă pe adversari să raporteze numai excedentul sumelor încasate de dâșii, comițând astfel pe lângă o omisiune esențială și un vădit exces de putere».

Considerând că se constată că Maria Marassi a invocat la Curtea de apel că renta de 500 lei, ce i s'a plătit anual în timpul duratei sechestrului Paladi, nu trebuie pusă în sarcina sa, ci în sarcina moștenitorilor lui Iancu Marcopol, de oare ce aceștia fiind debitorii rentei, în contul lor a fost plătită de sechestrul;

Considerând că se constată că Curtea de apel, ocupându-se de lichidarea socotelilor în timpul administrației sechestrului Palade, de la 23 Iunie 1901 până la 30 Decembrie 1906, cum și de cererea de raport făcută de Maria Marassi a sumelor primite în plus de către moștenitorii Iancu Marcopol în acel interval de timp, stabilește că suma pe care acești moștenitori au primit-o în plus și pe care dâșii trebuie să o raporteze este de 21.283 lei și 83 bani; că nu se constată că Curtea de apel să fi ținut seamă, în fixarea sumelor primite de moștenitorii lui Iancu Marcopol, de cererea recurentei Maria Marassi d'a se obliga acești succesori ca să raporteze și suma care reprezintă câte 5000 lei anual ce i s'a plătit ca rentă ce i se datoră de Iancu Marcopol;

Că, prin urmare, Curtea de apel a omis să se pronunțe asupra acestei cereri formale ce i s'a făcut de Maria Marassi; că această omisiune este esențială, de oare ce, dacă Curtea de apel ar fi găsit că cererea este întemeiată, suma primită de moștenitorii lui Iancu Marcopol ar fi trebuit să fie sporită și deci și suma de raportat ar fi fost mai mare;

Că așa fiind, această parte a motivului de casare este fondată și decizia urmează să fie casată în privința acestui capăt de cerere, fără a fi necesar ca această înaltă

Curte să se pronunțe și asupra celorlalte părți ale acestui prim motiv de casare, de oare ce recurenta Maria Marassi nu le-a mai susținut.

Asupra motivului II de recurs combinat cu al VI-lea:

II. «Rea aplicațiune a art. 1089 și 1090 din codul civil, violarea art. 737 alin. 2 și 738 din codul civil, omisiune esențială, nemotivare și exces de putere».

«Am cerut Curței, pe temeiul art. 737 alin. 2 și 738, care regulează materia raporturilor și a lichidării socotelilor dintre moștenitori, să oblige pe succesorii lui Iancu Marcopol să raporteze la masa succesiunii toate sumele încasate de dâșii pentru contul succesiunii, cu dobânda legală dela data încasării fiecărei sume».

«Cuartea, nesocotind cu totul principiile consfințite prin zisele texte, respinge cererea noastră pe motiv că, după dreptul comun, art. 1089 și 1090 din codul civil, nu se pot reclama dobânzi decât dela data cererii în justiție. Judecând astfel, Curtea violează art. 737 și 738, aplică greșit art. 1089 și 1090 și comite un exces de putere».

«În mod subsidiar, dacă opiniunea adversarilor, că nu se poate reclama dobândă decât dela data cererii, s'ar fi găsit de Curte întemeiată, am cerut formal să mi se acorde dobânda dela data cererii de împărțeală, care cuprinde și cererea de raport, iar nu dela data în care am precizat obiectul raportului dinaintea judecătorului-comisar».

«Curtea, fără nici o motivare, omite a se pronunță asupra acestui punct și decide ca moștenitorii să raporteze sumele cu dobânda numai dela data prezentării părților dinaintea judecătorului-comisar».

VI. «Violarea art. 738 și 762 din codul civil, greșită aplicare a art. 1089 și 1090 acelaș cod și exces de putere».

«Am cerut Curței ca pentru toate sumele raportate să mi se acorde dobânzi dela data încasării lor, totuș Curtea refuză pe nedrept și această cerere».

Considerând că din dispozițiunile articolelor 1089 și 1090 cod. civ., rezultă că veniturile pe timpul trecut produc dobânzi din ziua cererii sau a convențiunii, ceea-ce însemnează că pentru a avea drept la dobânzile veniturilor nu este suficient să fi făcut o cerere de restituirea veniturilor, ci trebuie să fie făcută o cerere de dobânzi;

Că, în speță, Curtea de apel a constatat că recurenta Maria Marassi a cerut înainte judeului-comisar în ziua de 21 Ianuarie 1908 să i se plătească dobândă la sumele ce au să raporteze moștenitorii lui Iancu Marcopol;

Că, prin urmare, cu drept cuvânt Curtea de apel decide că Maria Marassi are drept la dobânzi de la data cererii de 21 Ianuarie 1908 până la achitare;

Că art. 762 cod. civ., care prevede că fructele și interesele lucrurilor supuse raportului sunt debite din ziua deschiderei succesiunii, nu este aplicabil în speță, de oarece sumele raportate de moștenitorii lui I. Marcopol au fost încasate de dâșii în urma deschiderei succesiunii;

Că, de aceia, Curtea de apel nu a comis nici un exces de putere și nu a violat întru nimic textele de lege citate în motivul de casare.

Asupra motivului III modificat:

III. «Omisiune esențială, violarea art. 737 din codul civil și exces de putere».

«Am invocat înainte Curței că întrucât împărțeala, astfel cum

fusese admisă de tribunalul de Vaslui, se făcuse numai după cererea și în interesul d-nei Ana Corvisiani și se întemeie pe acte de expertiză la care eu nu participasem, ea nu-mi eră opozabilă și trebuia refăcută după a nouă expertiză; că, în toate cazurile, chiar de s'ar respinge această primă apărare, expertiza trebuie anulată, intrucât nu s'a ținut seamă de întreaga suprafață a moșiei și nici s'au cuprins toate ecaretele, astfel că loturile sunt cu totul inegale, lotul d-nei Marassi fiind cu mult inferior ca întindere și valoare.

«Curtea omite cu desăvârșire a se pronunța asupra acestor cereri, precum de asemenea omite a se pronunța în privința târgușorului Pungești, dacă trebuie vândut la licitație publică, cum a decis tribunalul, sau dacă trebuie împărțit în natură, cum am cerut noi și cum opiniase experții, și confirmă împărțea admisă de tribunal, violând astfel art. 737 din codul civil și comițând și un exces de putere».

Considerând că din decizia supusă recursului se constată că Curtea de apel nu s'a ocupat de cât de lichidarea socotelilor dintre moștenitori și de cererea de raport a d-nei Maria Marassi, rezervându-și evident drepturile de a se pronunța asupra chestiunilor relative la celelalte operațiuni ale împărțelei, după ce va rămâne definitivă decizia sa asupra cererii de raport;

Că, aceasta rezultă atât din considerantele deciziei cât și din dispozitivul ei, prin care Curtea, după ce decide asupra cererii de raport, dispune a se mijloci la tribunalul Covurlui să vândă prin licitație publică un imobil al succesiunii;

Că, prin urmare, dacă Curtea nu s'a pronunțat asupra cererii de a se anula expertiza, nu este pentru că ar fi omis să se pronunțe, ci pentru că cercetarea acelei cereri a fost rezervată a fi făcută împreună cu chestiunile la care pot da naștere celelalte operațiuni ale împărțelei;

Că de aceia motivul de casare este nefondat;

Considerând în privința celorlalte motive, că recurenta Maria Marassi a renunțat să le mai susțină.

În ce privește recursul făcut de Sofia Sanjanis, Aristide Sanjanis, Jaques Marcopol și Constantin Călinescu: Asupra unicului motiv de casare invocat:

«Cerem casarea parțială a deciziei Curței de apel din Iași, sect. I, No. 72 din 28 Mai 1908, pentru exces de putere.

«Curtea ne obligă a raportă 1800 lei și 5680 lei, ca un pretins folos ce ar fi trebuit să rezulte din arendarea unor făci de pământ, pe când acele făci au fost exploatate de tutor pe șeama noastră și a dat socoteală de această exploatare, și de ce folos a putut să rezulte sau nu.

«În orice caz, aceste socoteli puteau fi controlate, iar nu să se inchipuiască un folos ca din arendare, fapt eronat, care n'a existat».

Considerând că în privința sumelor de 2800 lei și 5680 lei, care represintă prețul arendeii unor pământuri ale succesiunii, pământuri ce s'au muncit de recurentul Sanjanis, se constată că soții Sanjanis au susținut că minorii nu pot fi încăreți cu acele sume de cât în măsura folosului ce l-au tras din cultura acelor pământuri;

Considerând că Curtea de apel constată că A. Sanjanis a lucrat ca administrator al unei unei averi, care la acea epocă se găseă în posesiunea numai a minorilor

și deci el are răspunderea unui administrator legal; că instanțele de fond au ținut seamă de capitalul ce l'a pus tutorul în acea exploatare și a apreciat că din această operație a rezultat un folos de 2800 lei pe anul 1897 și de 5680 lei pe anul 1898, sume care trebuiesc raportate;

Că, judecând astfel, Curtea de apel nu a comis nici un exces de putere, după cum se susține prin motivul de casare;

Că, prin urmare, recursul făcut de Sofia Sanjanis, As. Sanjanis și Jagues Marcopol este nefondat și cată a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge și casează pentru primul motiv.

Audiența dela 3 Martie 1910

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Gh. P. Jugănarul cu Maria C. Mutulescu

INCOMPETENȚA «RATIONE MATERIAE». — CÂND POATE FI INVOCATĂ. — ORDINE PUBLICĂ. — ART. 64 DIN LEGEA JUDECĂTORIILOR DELA 1896.

Cu toate că excepțiunea de incompetență *ratione materiae* este de ordine publică și se poate invoca înaintea oricărei instanțe și în orice stare a procesului, nu e mai puțin adevărat însă că acel ce contestă competența unei instanțe trebuie să dovedească alegațiunea sa, în virtutea principiului general că cel ce face o propunere în justiție trebuie să dovedească, principiu dela care nu s'a derogat prin art. 64 din legea judecătoriiilor de pace din 1896.

No. 120.— Respins, recursul făcut de Gh. P. Jugănarul contra sentinței tribunalului Gorj, No. 101 din 1908, dată în proces cu Maria C. Mutulescu.

S'au ascultat: d-nii avocați P. Borș și P. P. Poni, în desvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați C. Bumulescu, P. Sadoveanu și Take Policrat, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

I. «Violarea art. 62 și 64 din legea judecătoriiilor de ocoale, sau incompetența *ratione materiae*.

«Legea judecătoriiilor de ocoale, prin art. 62, a determinat competența materiei la acțiunile în revendicare până la valoarea de 1500 lei. Se prinde un teren, care după titlurile de proprietate exhibate în instanță excedă acea valoare. În tot cazul, noi la tribunal am ridicat în această privință contestare, ceea ce putem face orcând, după art. 109 c. pr. civ., până chiar și direct în casațiune.

Având în vedere sentința adusă în recurs, di care rezultă că Maria Mutulescu, intimata în recurs, a intentat acțiune la judecătoria ocolului Gilort, contra recurentului Gh. Jugănarul, pentru revendicarea unui teren, acțiune care a fost admisă atât de judele de ocol cât și de tribunal în apel;

Considerând că, dacă este adevărat că excepțiunea de incompetență *ratione materiae*, fiind de ordine publică,

se poate invoca înaintea oricărei instanțe și în orice stare a procesului, tot atât de adevărat este că cel ce contestă competența justificată a unei instanțe, trebuie să dovedească alegațiunea sa, în virtutea principiului general că cel ce face o propunere în justiție trebuie să o dovedească, principiu dela care nu s'a derogat prin art. 64 din legea judecătorilor de pace din 1896.

Pentru aceasta motive, respinge.

CURTEA DE APPEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 29 Maiu 1910

Președintele d-lui Em. Cernătescu, consilier

T. Dimitrescu și alții cu Maria I. Aramă și altul

LIBERALITĂȚI FĂCUTE PRIN DONAȚIUNI SAU TESTAMENTE. — REDUCEREA LOR LA PARTEA DISPONIBILĂ, DECĂTEORI ÎNTREC LEGITIMA. — ART. 847 COD. CIV.

ÎNZESTRARE. — ACT CU TITLU GRATUIT. — ACȚIUNE ÎN REDUCȚIUNE. — ADMISIBILITATE. — ART. 847 URM. 855 COD. CIV.

1° Legea declară reductibile, fără nici o distincție, toate liberalitățile făcute prin acte între vii sau testament, decâteori acele liberalități întrec partea disponibilă; și sub numele de liberalitate se înțeleg toate actele cu titlu gratuit, independent de forma, scopul, natura și cauza acelor donațiuni, sau de calitatea persoanei dăruitorului.

1° Dota fiind, între înzestrător și copilul înzestrat, un act cu titlu gratuit, o liberalitate, de aici rezultă că ea este supusă acțiunii în reducere din partea moștenitorilor rezervatari, decâteori rezerva lor este atinsă.

Curtea,

Având în vedere petiția înregistrată la No. 183 din 1910, prin care Teoharie Dimitrescu, Gheorghe Dimitrescu și Ruxandra preot Petru Dimitrescu, în calitate de tutrice legală a fiului său minor Nicolae Dimitrescu, fac apel în contra sentinței No. 247 din 1909 a tribunalului Fălciu;

Având în vedere susținerile d-nei Maria Ioan Aramă și Elena Panaite Vartolomei, reprezentați prin d-l avocat D. Alexandresco, că dota constituită femeii de ascendent în ceea ce privește acțiunea în reducere nu poate să fie considerată ca o liberalitate, pe motivul că bunurile care alcătuiesc dota sunt destinate la susținerea sarcinilor căsătoriei și înzestrătorul ar stipula în favorarea familiei ce se formează prin căsătorie;

Că caracterul de titlu oneros al dotei constituie de ascendent, ar reeși din aceea că zestrea nu ar fi revocabilă pentru ingratitudine și survenire de copii și că constituitorul dotei ar fi responsabil de evicțiune;

Că înzestrarea fiind executarea unei obligațiuni naturale consfințită prin art. 186 cod. civ. ar fi un act cu titlu oneros;

Că prin exercitarea acțiunii în reducere drepturile bărbatului ar fi lezate;

Că, în sfârșit, caracterul de act cu titlu oneros ar reeși și din aceea că legiuitorul român a lăsat la o parte art. 1090 cod. civil francez și s'a schimbat și cuprinsul articolului 930 francez prin redacțiunea art. 855 cod. civ. român;

Având în vedere și susținerile apelanților reprezentați prin d-l avocat C. G. Georgiu;

Având în vedere și concluziunile d-lui procuror general;

Considerând că din actele prezentate în cauză și din susținerile părților se constată în fapt:

Că, la moartea sa, preotul P. Dimitrescu, în anul 1907, lasă cinci copii și ca avere, mai multe imobile și avere mobilă evaluată de fi la suma de lei 27410, în afară de zestrea constituită de preotul Dimitrescu în favoarea fetelor Maria Aramă și Elena Vartolomei, evaluată tot de reclamanți la suma de 33114 lei;

Că, Maria Ion Aramă și Elena P. Vartolomei renunțând la succesiunea tatălui lor, frații pretind reducere dotei lor ca depășind porțiunea disponibilă;

Având în vedere art. 847 cod. civil;

Considerând că sunt declarate reductibile, fără nici o discuțiune, toate liberalitățile prin acte între vii sau prin testament, când vor trece peste partea disponibilă, și sub numele de liberalitate se înțelege toate actele cu titlu gratuit indiferent de forma, scopul, natura și cauza acelor donațiuni sau de calitatea persoanei donatorului;

Că, oricare ar fi scopul înzestrării, nu este mai puțin adevărat că ascendentul constituitor nu primește nimic în schimbul bunurilor ce transmite în patrimoniul ficei înzestrate; că, între dânsii, dota conservă caracterul de un act cu totul gratuit, de o liberalitate. Înzestrarea e mai mult considerată ca un avans făcut asupra moștenirii și tocmai din această cauză nu este revocabilă prin survenire de copil sau pentru cazurile de ingratitudine prevăzute prin art. 831 cod. civ. aplicabil numai la donațiunile propriu zise și la dispozițiile testamentare;

Că, soțul beneficiar al dotei prin mijlocirea soției sale nu este îndrituit a se plânge, căci primește bunurile ce alcătuiesc dota sub condițiune de a le raporta la masa succesiunii, în cazul când soția sa va accepta succesiunea ascendentului sau va suferi reducere în cazul când va renunța la succesiune, dacă dota va depăși cota disponibilă; și după cum legiuitorul nu a ținut seamă de pretensele interese ale soțului, în caz de raport, căci prin art. 758 cod. civil se prevede expres că dota este raportabilă, nu este nici un motiv de a se ține în seamă de aceste interese, când e vorba de reducere ei, dacă excede porțiunea disponibilă;

Că, dacă legiuitorul a făcut responsabil pe constituitorul zestre de evicțiune și de viciile obiectelor constituite ca zestre, din aceasta nu se poate trage concluzie că dota ar fi o liberalitate, căci lipsa acestei responsabilități nu este de esența donațiunii: dovadă art. 828 cod. civ., care stabilește că donatorul este responsabil și

de evicțiune, când el se obligă expres la aceasta; ori, în caz de dotă, garanția este anume prevăzută de legiuitor, indiferent dacă constituitorul zestrei e un ascendent sau un străin;

Considerând că reducțiunea are de scop salvarea și conservarea legitimei moștenitorilor rezervatari și garanțarea lor în contra tuturor actelor de liberalitate săvârșite de defunct, indiferent de calitatea persoanelor avantajate și prin urmare acțiunea în reducțiune se exercită de o potrivă în potriva străinilor ca și a rudelor, ceea ce rezultă și din cuprinsul articolelor 770 cod. civ., art. 851 cod. civ. și art. 752 acelaș cod, unde nu se face nici o deosebire între erezii ce au renunțat la succesiune, erezii acceptanți, erezii cu sau fără dispensă de raport sau străini. A creia un privilegiu în favorarea fetelor înzestrate de ascendent de a reține întreaga zestre în caz de renunțare, este a stabili pe cale lăaturalnică dreptul ascendentului de a desmoșteni pe ceilalți copii sau nepoți, este de a desființa cu totul dispozițiunile tutelare stabilite prin articolul 841 cod. civ.;

Considerând că din suprimarea art. 1090 cod. francez nu se poate deduce că legiuitorul a considerat înzestrările făcute de ascendent ca un act cu titlu oneros, căci acest text eră inutil față cu dispozițiunile precise ale art. 847 cod. civ. că toate liberalitățile fie făcute prin acte între vii, fie făcute prin testament sunt reducibile când depășesc porțiunea disponibilă;

Că, chiar dacă s'ar considera înzestrarea ascendentului ca îndeplinirea unei obligațiuni naturale, încă nu rezultă de nicăeri că ea ar fi un act cu titlu oneros, aceasta o afirmă nu numai toți autorii, cari pretind că înzestrarea e o obligațiune naturală întemeindu-se pe coprinsul art. 186 cod. civ., dar și codul Calimach), care pe de o parte prin art. 1623 pune îndatorire tatălui și bunicului de a înzestra pe fică sau nepoată, iar pe de altă parte, prin art. 1002 consideră zestrea și darul nuntese ca un avans asupra moștenirii socotindu-l în legitima moștenitorului;

Că, motivul intim ce determină pe cineva de a face o liberalitate nu schimbă firea actului transformându-l dintr'un act cu titlu gratuit în altul cu titlu oneros, și aceasta este atât de adevărat că legiuitorul consideră tot ca donațiuni darurile de răsplătire sau donațiunile remuneratorii și donațiunile mutuale (art. 836 cod. civ. și art. 1268 cod. Calimach); căci este indiferent pentru esența donațiunei, după cum se exprimă formal codul civil austriac prin art. 940, ca să fie făcută pentru recunoștință sau în considerațiunea serviciului donatarului sau cu titlul de recompensă specială cu condiție numai ca donatarul să nu fi avut anterior dreptul de a urmări remunerația prin justiție;

Având în vedere art. 849 cod. civ.;

Considerând că partea disponibilă se calculează adăugând la bunurile ce a lăsat defunctul în momentul mor-

ței sale și bunurile de care a dispus prin donațiuni între vii după starea lor în momentul donațiunei și după valoarea în momentul morței donatorului, din care massă se scad datoriile succesiunei;

Că, pe de o parte, dar, cată a se evalua prin expert valoarea bunurilor rămase pe urma defunctului preot Dimitrescu, alcătuite din bunurile indicate în acțiunea introductivă precum și altă avere indicată și dovedită de părțile interesate; iar pe de altă parte să se evalueze după starea lor în momentul înzestrării și valoarea lor în momentul decesului preotului Dimitrescu, imobilele din Huși strada Făinăriei, constituite dotă Elenei Vartolomei cu foaea dotală transcrisă de trib. Fălciu sub No. 31 din 1892 și a imobilului din strada Sf. Voevozi disp. II constituită dota Mariei Aramă cu foaea dotală autenticată de acel tribunal sub No. 3236 din 1886, massă din care să se scadă datoriile succesiunei ce se vor stabili de părțile interesate;

Că, astfel fiind, cererea apelanților de a se numi un expert care să săvârșească lucrarea prin mijlocirea tribunalului de Fălciu, cată a se admite ca temeinică;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier I. C. Corjescu, în unire în parte și cu concluziile d-lui procuror general, admite apelul, etc.

Semnați: Em. Cernătescu, N. V. Leonescu, C. Grigoriu,
I. Corjescu.

Observație. — Dota este ea supusă acțiunei în reducțiune, atunci când întrecând partea disponibilă, atacă rezerva? În codul francez, chestiunea nu poate fi îndoelnică, pentru că, pe de o parte, art. 1090 (eliminat de legiuitorul nostru), o declară reducibilă¹⁾, iar pe de altă parte, art. 930 (al nostru 855, modificat), declară acțiunea în reducțiune opozabilă subachizitorilor cu titlu oneros sau cu titlu gratuit.

Această soluție este admisă și în codul lui Andr. Donici:

«Dacă zestrea ce va rândui tatăl prin diată, ficei sale, cum și daniile lăsate prin diată nu sunt analogisite ca să rămăe legiuita parte moștenitorilor celor după lege chemați, *se pornește jalobă și se strică diata*» (art. 14, capit. 35).

În cât privește codul Calimach, se decide, din contra, că acțiunea în reducțiune nu eră admisă, deși această acțiune este reglementată în menționatul cod, în privința celorlalți moștenitori rezervatari (art. 1282—1285). Fetele înzestrate erau

1) Conform: L. 8, Pr., in fine, Cod. De inofficiosis donationibus, 3, 29, unde se zice: *Quod donatum est, pro ratione quartae ad instar inofficiosi testamenti convicti deminetur*.

deci, în această legislație, moștenitoare legitime, fără a fi însă rezervată, legea presupunând că dota dată de părinte echivală cel puțin cu rezerva ce li se cuveneă.

«Considerând, zice Curtea de casație, că de ar fi adevărat că codul Calimach a voit să supună pe fata înzestrată de a suferi reducerea dotei sale, când prin înzestrarea ce i s'a făcut, părintele a trecut peste partea sa disponibilă, urmă neapărat a se recunoaște și ei, în caz când dota ar fi fost mai mică decât legitima, dreptul de a cere împlinirea acelei legitimi; precum de asemenea, legea ar fi trebuit s'o oblige să raporteze la masa succesiunii dota primită de dânsa, și să-i recunoască și ei dreptul de a cere ca ceilalți moștenitori să facă raportul darurilor ce dânsii au primit;

«Considerând însă că art. 965 lit. a din codul Calimach nu recunoaște fetelor dreptul de a reclama rezerva, când dota lor ar fi mai mică decât cea legitimă; că art. 1010 lit. g scutește de raport dota fiicei; că art. 1013 declară că fetele înzestrate nu sunt silite să pună la mijloc zestrele; că, ceea ce este și mai mult, art. 1016, vorbind de fiii, îi obligă a suferi reducerea darurilor făcute lor, când printr'ânsele s'ar micșora legitima celorlalți moștenitori; iar art. 1017 obligă pe fii a raporta chiar darurile nuntești; că codul Calimach, în vederea obligației impusă tatălui prin art. 1623 de a înzestra pe fiica sa, după rangul și starea lui, a privit această înzestrare ca îndeplinirea unei obligații legale²⁾, și dar n'a pus-o în categoria celorlalte donațiuni, care să fie reductibilă, în caz când ea ar covârși partea disponibilă»³⁾.

Ce trebuie să decidem în legislația actuală? Jurisprudența admite acțiunea în reducere, spre a restabili egalitatea între copii⁴⁾. Chestiunea pare însă a fi îndoelnică, nu atât din eliminarea art. 1090 fr., care nu este decât o aplicare a principiilor dreptului comun, dar mai cu seamă din modificarea adusă art. 930 din codul francez; căci, pe când după acest text, acțiunea în reducere sau

în revendicare (în virtutea întoarcerii proprietății ce, ca consecință, atrage reducțiunea), poate fi exercitată, în Franța, de moștenitorii rezervari contra terților detentori ai imobilelor dăruite de defunct și înstrăinate de donatori; după art. 855 din codul nostru, înstrăinarea bunurilor dăruite consimțită de donatar rămâne, din contra, validă, și moștenitorii rezervari nu pot atacă cea înstrăinare, nici chiar atunci când donatarul ar fi insolubil, rămânând ca el să poată face, dacă are cu ce, reducerea în bani, întocmai ca la raport art. 765⁵⁾.

Pentru ca acțiunea în reducere să-și poată produce efectele sale, trebuie ca ea să se resfrângă și asupra terților, căci altfel ea nu este de nici un folos, mai cu seamă atunci când bărbatul este insolubil. Orcum ar fi, și deși bărbatul intervine în contractul matrimonial ca un subachizitor al femeii: *quasi creditor aut emptor intelligitur qui dotam petit*⁶⁾; totuș acțiunea în reducere este echitabilă, pentru că înlesnirea căsătoriilor nu poate să meargă până a despoia familia dăruitorului în folosul familiei donatarului⁷⁾. În favoarea admiterii, în cazul de față, a acestei acțiuni, s'a mai zis că, deși bărbatul este considerat ca un achizitor cu titlu oneros al dotei, totuș el trebuie să su-

5) Curtea din București arată foarte bine că acesta este sensul ce trebuie să se dea art. 855 din codul nostru. Vezi *Dreptul* din 1884, No. 35. Legiuitorul nostru, pentru rațiuni economice, a respectat deci drepturile dobândite de cei de al treilea, și această modificare, proprie legislației noastre, nu este imprumutată dela codul italian, așa cum pe nedrept afirmă o altă decizie a Curții din București (*Cr. judiciar* din 1900, No. 24, consid. dela pag. 192, col. 2). căci art. 1096 din codul italian reproduce fără nici o schimbare art. 930 din codul francez, Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: «*L'azione per la riduzione o per la rivendicazione può promuoversi dagli eredi contro i terzi detentori degli immobili formanti parte delle donazioni ed alienati dai donatori, nel modo e nell'ordine stesso con cui potrebbe essere promossa contro i donatori medesimi e premessa l'escussione dei loro beni. Quest'azione deve promuoversi secondo l'ordine di data delle atienazioni, cominciando dall'ultima*». Din împrejurarea că, uneori, legiuitorul nostru a avut în vedere și codul italian care, în momentul redactării codului nostru, era în starea de proiect, n'ar trebui să credem că toate modificările admise de legea noastră sunt datorite acestui din urmă cod.

6) L. 19, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7. Cpr. art. 1240, 1245, 1246 C. civil actual, art. 1634, 1636 C. Calimach, etc. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 178 și 188.

7) Vezi tom. IV al Coment. noastre, p. 364, 365 și tom. VIII, p. 178, 179.— Și renta viageră, înființată prin donațiune sau testament, este supusă reducțiunii, decât ori întrece partea disponibilă (art. 1641). Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 100 urm.

2) Această obligație nu mai este astăzi *civilă* ca sub codul Calimach (cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1888, No. 5), ci *naturală*, deși unii autori o consideră ca o obligație pur morală sau de conștiință. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 697, nota 1 (ed. 2-a).

3) Bult. Cas., s. 1, 1889, pg. 915 și *Dreptul* din 1890, No. 1; C. Galați, *Dreptul* din 1897, No. 31. Vezi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3, p. 22.

4) Vezi C. București, *Dreptul* din 1885, No. 42 și din 1897, No. 77; *Cr. judiciar* din 1898, No. 1 și 5; *Cr. judiciar* din 1900, No. 24 (cu observ. noastră) și *Dreptul* din 1904, No. 36.— *Contră*: Ștefan Stătescu, concluzii puse înaintea Curții din București, *Dreptul* din 1897, No. 61; Gr. Păuceșcu, *Oblig.*, I, 415, p. 432; D. C. Popescu, *Dreptul* din 1884, No. 35; Trib. Teleorman, *Cr. judiciar* din 1896, No. 1; Trib. Fălcu, sentință publicată mai la vale, tot în acest număr al *Dreptului*.

fere reducăiunea, ca unul ce a primit dota sub a-ceastă sarcină, știind prea bine că ea poate să fie redusă în folosul celorlalți copii ai înzestrătorului, decâteori ea atacă rezerva lor⁸⁾.

În fine, acțiunea în reducăiune are de scop restabilirea egalității între membrii aceleăș familii, care este baza sistemului succesoral modern, și care pentru un moment fusese distrusă prin dispoziția dăruitorului; încât sunt destule motive care au făcut ca jurisprudența să admită și la noi acțiunea în reducăiune în privința dotei, deși chestiunea este îndoelnică și ar putea foarte bine fi controversată.

D. ALEXANDRESCO

TRIBUNALU JUDEȚULUI FĂLCIU

Audiența dela 26 Noembrie 1909

Președința d-lui G. T. Pallade, judecător-unic

T. Dimitrescu și alții cu Maria I. Aramă și altul

ACȚIUNE. — CERERE INTRODUCȚIVĂ ÎN INSTANȚĂ. — NESEM-NAREA EI DE CĂTRE UNUL DIN RECLAMANȚI. — DACĂ ATRAGE ANULAREA CEREREI. — ART. 69 PR. CIVILĂ.

DOTĂ. — EREDE CARE RENUNȚĂ LA SUCCESIUNE. — REDUCȚIUNE. — REZERVĂ. — ART. 752, 831, 835 ȘI 836 COD. CIV.

1° Faptul că nu se constată sub cererea introductivă în instanță semnătura unui reclamant, nu poate atrage nulitatea cererei, în cazul când sunt și alți reclamanți cari au semnat-o în baza legăturii de interes, și când din acte rezultă că reclamantul nesemnat a fost citat de ceilalți reclamanți a figură cu ei alături în instanță și a ratifică cererea introdusă în numele său fără mandat.

2° Dota fiind un act cu titlu oneros atât față de creditorii cât și față de rezervatari, nu este supusă raportului când cel înzestrat renunță la succesiune, și deci acțiunea în reducăiunea dotei introdusă de rezervatari are a fi respinsă ca neîntemeiată.

Tribunalul,

Văzând dispozițiunile art. 68, 69 și 735 pr. civ.;

Considerând că mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte, când este între ele o legătură de interes cu privire la pricină și când dreptul lor stă pe acelaș temei juridic sau de fapt (art. 68 pr. civ.);

Considerând că art. 69 pr. civ. prevede că petițiunea va cuprinde numele, pronumele, profesia, domiciliul său reședința părților în cauză;

Având în vedere că, în speță, Teoharie și Gheorghe Dimitrescu cu petiția No. 8891 din 1909, au introdus ca reclamanți, alături cu tutoarea Ruxandra preotul Dimitrescu,

cererea în reducăiune a unor dote, contra Elenei P. Zartolomei și Mariei I. Aramă, cerere care se constată semnată de doi reclamanți, nu și de tutoare;

Având în vedere că tutoarea azi ratifică acțiunea introdusă de ceilalți reclamanți ca făcută și din partea sa;

Considerând că art. 69 pr. civ. prevede nulitatea cererei când nu se arată în ea numele și pronumele celui ce o introduce, iar în speță se constată că asemenea mențiune există în cuprinsul cererei, singurul fapt că nu se constată semnătura sub cerere din partea unei reclamante, nu poate atrage nulitatea cererei, în cazul când în cauză sunt și alți reclamanți cari au semnat cererea în baza legăturii de interes; mai mult încă, când din acte rezultă că reclamantul nesemnat a fost citat de ceilalți reclamanți a figură cu ei alături în instanță și a ratifică cererea introdusă și în numele său fără mandat;

Asupra acestui fapt jurisprudența s'a pronunțat de altfel că un act de procedură, nesemnat de partea interesată, nu este lovit de nulitate, dacă partea în termen ratifică acel act, ca făcut de ea sau în numele său.

În ce privește cererile introductive, nu este nici un termen fatal înainte de judecarea fondului, înăuntrul cărui termen să se facă o asemenea ratificare.

În speță, tutoarea Ruxandra P. Dimitrescu, prin graiul avocatului său, ratificând cererea făcută de frații Teoharie și Gheorghe Dimitrescu, ea fiind făcută și în numele său, nulitatea invocată contra sa este fără efect, mai cu seamă că nu este nici formal pronunțată de lege, nici nu pricinuește părții care a invocat-o vreo vătămare ce nu o poate îndreptă decât anulând actul în ce privește pe tutoare.

Pentru aceste motive, respinge incidentul ca neîntemeiat.

În fond:

Asupra acțiunii civile intentată de Teoharie Dimitrescu și alții contra Elenei P. Zartolomei și Mariei I. Aramă spre a fi obligate a suferi reducăiunea dotei ce li s'a constituit de părintele lor și al petiționarilor, prin actele autentificate de tribunalul Fălciu sub No. 72 din 1886 și 700 din 1892.

În drept:

Chestiunea discutată este dacă ficele ce au renunțat la succesiune pot fi obligate a restitui ceea ce au primit ca dotă peste cotitatea disponibilă, care în speță este a patra parte din succesiune.

Art. 752 din codul civil prevede că eredele ce renunță la succesiune poate popri darul sau a cere legatul ce i s'a făcut în limitele părții disponibile, iar art. 848 zice că acțiunea în reducăiune aparține numai erezilor rezervatari. etc.

Nimic de zis în privința donațiunilor constituite de *de cujus*, donațiuni făcute conform art. 813 din codul

8) Pothier, *Tr. des donations entre vifs*, VIII, 220, p. 422 (ed. Bugnet); Demolombe, XIX, 318.

civil, ele fiind acte cu titlu gratuit, atât pentru donator cât și pentru donatar, cad în prevederile art. 752 din codul civil și deci reductibile la cotitatea disponibilă.

În ce privește însă dota, care este un contract inter-venit în vederea unei căsătorii, nu poate fi privit decât ca un act cu titlu oneros, când înzestrătorul este un ascendent, oneros în privința ambilor soți. Căci legiuitorul actual, consecuent tradiției și legilor anterioare ale acestei țări (Caragea și Calimach), a prevăzut înzestrarea fetelor de către părinți ca un ce necesar ordinii în familie.

Accastă înzestrare din partea părinților este executarea unei obligațiuni naturale, nesancționată, dar care nu poate fi discutată că nu este o obligațiune.

Legile vechi acordau, ce e drept, fetelor o acțiune pentru a fi înzestrate de părinți, sau de frați în lipsa părinților, nu atât pentru că fetele nu aveau dreptul la succesiune, cât pentru interese de ordin moral și pentru că echitatea impunea ca părinții sau frații să nu-și lase fiicele sau surorile pe drumuri.

În legiuirea actuală, dacă nu este sancțiune contra părinților, e că s'a găsit inutilă de legiuitor, obligațiunea naturală stăpânind orice părinte de a-și crește, educa și câpătu copiii săi; a se tăgădui această obligațiune ca existând cu toate consecințele ei, ar fi a se tăgădui cel mai puternic sentiment ce-l naște viața în societate.

Prin înzestrare, dacă părintele își execută obligațiunea sa naturală, nu urmerză că fiica înzestrată, neobligată față de părinte decât la recunoștință, rămâne fără obligațiune: ea se obligă față de soț și de copiii săi. Contractează cu acelaș titlu ca și *primus* care primește dela *secundus*, ca să se oblige către *tertius*, iar înzestrătorul, dacă nu stipulează pentru el, stipulează pentru familia ce se formează prin căsătoria fiicei sale (vezi Gr. Păucescu, *Obligațiuni*, vol. I, pag. 428 și urm.).

Mai mult încă, din chiar textele de lege rezultă că dota este un act cu titlu oneros nesupusă reducțiunii; art. 831 din codul civil prevede revocabilitatea donațiilor pentru ingratitudine; iar în ce privește dotele, art. 835 prevede contrariul; art. 836 declară nerevocabilă înzestrarea făcută de ascendenți în cas de survenire de copii, spre deosebire de înzestrările făcute de terții.

Dacă părinților le este interzisă revocarea înzestrării, fiindă și-au executat o obligațiune naturală, se poate crede a se acorda acest drept erezilor rezervatori cari invoacă art. 850 din codul civil? A se admite aceasta nu numai că n'ar fi conform dorinței manifestate de părintele înzestrător de a lăsa din bunul său câte o parte copiilor săi, dar s'ar vede fiicele înzestrate în urma altora, că li se ia întreaga dotă ce li s'a constituit, fiindă întreacă rezerva succesorală.

Dacă înlesnirea căsătoriilor nu poate să meargă până a despoia familia înzestrătorului în folosul familiei înzestratului (D. Alexandresco, tom. VIII, pag. 178), tot ase-

menea reducțiunea dotelor nu poate fi admisă a despoia pe un erede ce a renunțat spre a-și păstra ceea ce i s'a dat de părintele său. Art. 836 din codul civil deși este pus sub titlul donațiilor, însă în ce privește înzestrările făcute de ascendenți le socoate ca acte cu titlu oneros, spre deosebire de înzestrările făcute de terții, căci față de aceștia nu este în joc obligația naturală.

Mai departe, legiuitorul, în art. 1240 din codul civil, obligă pe înzestrător a răspunde de evicțiune și de vițiile obiectelor constituite dotă, întocmai ca și vânzătorul față de cumpărător, deci și din acest punct dota este un act cu titlu oneros.

Dealtfel, chestiunea este mult discutată, atât în doctrină cât și în jurisprudență, susținându-se dota când cu titlu oneros față de ambii soți, când numai față de soț și cu titlu gratuit față de soție, când cu titlu gratuit față de ambii soți (A se vede Gr. Păucescu, *Obligațiuni*, vol. I, pag. 428 și urm.; D. Alexandresco, *Drept civil*, tom. II, ed. I, pag. 485, nota 3; tom. IV, ed. I, pg. 362, 363, nota 1, 364; tom. V, pag. 227, notă, 228, 229; tom. VIII, pag. 176 și urm.; C. Nacu, vol. III, pag. 63, 64; Planiol, III, No. 854, 867, 884; Aubry et Rau, IV, ed. 4-a, § 313, pag. 139; Trib. Teleorman, sentința No. 141 din 1894, *Cr. judiciar* din 1896, pag. 6; C. București II, No. 51 din 1904, în *Dreptul* din 1904, p. 283; Trib. Ilfov, I, No. 335 din 1894, în *Dreptul* din 1894, pag. 563).

În special, chestiunea dotei este discutată cu privire la acțiunea pauliană, în care caz se susține mai mult că dota față, de creditori, urmează a fi socotită ca act cu titlu oneros.

Dacă față de creditori e socotită dota ca act cu titlu oneros, când e în joc averea creditorului, motive destul de puternice sunt a se socoti dota cu titlu oneros și față de rezervatar care nu a riscat nimic, ci își exercită numai dreptul ce legea i-l pune la îndemână, lăsând poate absolut fără nici o avere pe un moștenitor cu aceleași drepturi, dacă n'ar fi renunțat în vederea păstrării dotei ce crede că i se cuvine din averea părintelui său.

Că, în consecință, dacă dota este supusă raportului, texte speciale prevăzând aceasta, dacă tot pentru acelaș motiv donațiunile sunt reductibile; în ce privește reductibilitatea dotelor, ele fiind executarea unei obligațiuni naturale, nerevocabile pentru survenire de copii ascendenților, asemănătoare cu vânzările în ce privește răspunderea de evicțiune și de vițiile ascunse, sunt adevărate acte cu titlu oneros și deci nu intră în înțelesul art. 752 din codul civil, pe care se întemeiază acțiunea de față.

Pentru aceste motive, în dezacord cu concluziunile ministerului public, respinge ca neintemeiată acțiunea.

Semnat, G. T. Pallade.